

**Handrlica J. Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom):
Právní řád pro jadernou Evropu. Praha: Univerzita Karlova v Praze,
Právnická fakulta, 2012, 196 s.**

S touto publikací se čtenáři dostává do rukou další jedinečná práce z oblasti atomového práva. Publikace je o to přínosnější, že přichází v době probíhajících diskusí o nové energetické koncepci České republiky jako státu, který patří mezi významné producenty jaderné energie i v mezinárodním měřítku. Ovlivňujícím faktorem při psaní této studie byla dozajista skutečnost, že byla psána v krátké době po fukushimské jaderné katastrofě. Cílem publikace je pak poukázat na základní otázky a problémy spojené s právním systémem Euratom.

Autor přináší důkladnou analýzu Euratomu ve třech kapitolách zabývajících se historií společenství Euratom, jeho institucionálními základy a hmotným právem.

V první části se publikace zabývá historií Euratomu. V prvé řadě mapuje vývoj jaderného výzkumu a politiku v atomové oblasti před vznikem společenství Euratom. V období před nástupem fašismu zažívala Evropa tzv. „zlatá léta jaderné fyziky“ reprezentovaná Univerzitou v Göttingen (W. Heisenberg), Institutem teoretické fyziky v Kodani (N. Bohr), Collège de Paris (F. Joliot-Curie), Univerzitou Cambridge (J. Chadwick) a v neposlední řadě i Akademii věd v SSSR (I. Kurčatov). Nástupem fašismu však byla tato éra ukončena. Ke klíčovému objevu štěpení jádra sice došlo v roce 1938 na území nacistického Německa, avšak díky averzi elity jaderného výzkumu vůči nacismu a skutečnosti, že belgické armádě se podařilo včas evakuovat podstatnou část uranových zásob v Belgickém Kongu, se jaderný výzkum nikdy nestal páteří německé vojenské mašinérie. Těžště výzkumu se tedy přesunulo do USA. S ohledem na skutečnost, že nejkvalitnější uran se nacházel na území Belgického Konga, byla ještě v době 2. světové války uzavřena trilaterální dohoda mezi USA, belgickou exilovou vládou v Londýně a Velkou Británií o dodávkách uranové rudy z Belgického Konga.

Samotnému vzniku společenství Euratom pak předcházela vedle obecných integračních uskupení, jako byla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci a Evropské společenství uhlí a oceli, zejména vznik Evropské rady pro jaderný výzkum v roce 1953, Armandova zpráva z roku 1955, která jako jeden z klíčových problémů poválečného období identifikovala růst cen energií a otázku jejich dostupnosti. V následujícím období pak byly v západní Evropě diskutovány dva projekty nadnárodní integrace v oblasti mírového využití jádra. Jednalo se o projekt pod záštitou Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci favorizovaný zejména Velkou Británií a projekt Evropského společenství pro atomovou energii favorizovaný zejména ze strany USA.

Tyto projekty pak kulminovaly v roce 1957 zřízením Evropské agentury pro atomovou energii a zejména založením Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). K založení Euratomu přispěly zejména Spojené státy svou podporou. Autor v této části pak upozorňuje na skutečnost, že Euratomu byla vždy přisuzována pouze periferní role v evropském integračním procesu, avšak USA vidí vznik společenství Euratom v centru úsilí o evropskou integraci.

V dalším se pak publikace zabývá vlivem jaderných havárií na právní úpravu využívání jaderné energie. Autor zde sleduje zejména reakce na jaderné havárie v britském Windscale, americkém Three Miles Island či sovětském Černobylu. Upozorňuje na skutečnost, že zejména jaderná havárie v Černobylu se stala milníkem ve vývoji mezinárodní a evropské úpravy mírového využití jaderné energie. Charakteristickým znakem post-černobylské éry je internacionalizace právní úpravy, tj. právní úprava celé řady aspektů mírového využívání jaderné energie prostředky mezinárodního práva. Autor uvádí celou řadu úmluv, které byly v reakci na tuto katastrofu přijaty. Ta však neměla vliv pouze na mezinárodní úrovni, nýbrž i na evropské úrovni. Důsledkem bylo přijetí celé řady sekundárních aktů v rámci Euratomu.

V další části se publikace věnuje základům Euratomu. V prvé řadě se věnuje podstatě a charakteristickým rysům primárního práva Euratomu, tj. Smlouvy o Evropském společenství pro atomovou energii (SESAE). Charakter Euratomu hodnotí jako promoční, má totiž přispět k vytvoření

podmínek nezbytných pro rychlé vybudování a růst jaderného průmyslu za účelem zvyšování životní úrovně v členských státech a k rozvoji vztahů s ostatními zeměmi. Autor pak nabízí kritický pohled na primární právo Euratomu. Konstatuje, že důsledkem značné statiky Euratomu je skutečnost, že celá řada ustanovení SESAE je v současnosti považována za obsoletní, nebyla nikdy v praxi aplikována, resp. jsou aplikována odlišným způsobem, než to stanovuje jejich znění.

Stěžejní kapitolou předložené publikace je pak kapitola třetí zabývající se hmotným právem Euratomu. Věnuje se jednotlivým hmotněprávním kapitolám Hlavy II SESAE, a to zejména ve vztahu k pravomocím, které Euratomu z těchto kapitol plynou, včetně přehledu norem sekundárního práva Euratomu, které byly na základě jednotlivých ustanovení Hlavy II SESAE v rámci Euratomu vydány, a s nimi souvisejícími rozhodnutími Evropského soudního dvora.

Obzvláště zajímavou je pak část této kapitoly zabývající se nakládáním s poznatky, kterými Euratom disponuje. V rámci své činnosti se Euratom může stát majitelem patentů či užitných vzorů jako výsledku svých výzkumných programů. Vykonavatelem tohoto vlastnictví je pak Evropská komise, která uděluje na základě žádosti členským státům nevýlučné licence.

Autor svou studii uzavírá s tím, že vývoj po roce 2000 lze v zásadě označit za slibný, když Euratom ze sebe sňal masku fosilie a odmítl roli nezainteresovaného komparsisty. Autor předpokládá, že v post-fukushimské éře tak bude hrát jak roli koordinační, tak normotvornou, což by mělo vést k další harmonizaci a zejména k unifikaci bezpečnostních standardů.

Hlavním přínosem publikace je hloubkové uvedení do oblasti, která byla do současné doby jak v českém, tak i zahraničním právním prostředí neoprávněně opomíjena. Publikace poskytuje nejen detailní analýzu institucionálních a hmotněprávních otázek týkajících se Euratomu, nýbrž i uvedení do celkového kontextu, v kterém Euratom vznikl a vyvíjel se. Publikace je přínosná i s ohledem na skutečnost, že v post-fukushimském období získává Euratom a bude i nadále získávat významnější roli v oblasti mírového využití jaderné energie.

JUDr. Petra Joanna Pipková, Ph.D., LL.M.eur
Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ščerba F. a kol. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012, 128 s.

Trestní právo procesní je segment českého trestního práva, který se v posledních dvou desetiletích s velkou pravidelností dostával pod drobnohled odborné veřejnosti, nezřídká z důvodu kritiky jeho přílišné zdlouhavosti či administrativní náročnosti. V návaznosti na tyto nedostatky docházelo a postupně stále dochází k začleňování stále nových institutů vedených snahou o posílení tzv. racionalizace trestní justice, tj. o její větší efektivnost, zjednodušení a odbřemenění některých složek, kdy od 1. 9. 2012 došlo s účinností zákona č. 193/2012 Sb. k posílení těchto snah o další nástroj, nazývaný dohoda o vině a trestu, jenž představuje v českém právním prostředí zcela nový trestněprocesní institut, vystavěný na principu tzv. vyjednávané spravedlnosti, jehož kořeny sahají do oblasti anglo-amerického systému common law.

Jelikož se jedná o institut nový, a to ještě do určité míry kontroverzní, docházelo již v průběhu legislativního procesu mezi různými trestněprávními odborníky k četným polemikám, zkoumajícím z různých úhlů pohledu jeho klady a zápory, jež vyústily v řadu odborných článků. První vědeckou publikaci v tomto směru však představuje dílo s názvem Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice, které vydalo nakladatelství Leges a bylo zpracováno kolektivem autorů pod vedením JUDr. Filipa Ščerby, Ph.D.

Tato publikace představuje velký přínos pro českou trestněprávní odbornou literaturu, a to nejen rychlostí, s níž autorský kolektiv zpracoval uvedenou problematiku, nýbrž i z důvodu širšího